

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af November).

Efterat Veiret i den første Halvdeel af August havde været meget ustabigt og køligt, forandrede det sig d. 19de August, Barometret steg, Varme og Mildhed kom i Luften, Regnbyggerne hørte op, og i 10—12 Dage habdes et udmærket smukt Høstveir, der kun et Par Steder i Sylland forstyrredes af en voldsom Hagel- og Regnbygge. Nætterne vare klare, og der faldt stærk Dug, heldigt for at binde Kornet og rive Stubbene. Men den 29de—31te August forandrede Veiret sig atter, og der indtraadte nu en meget ustabig Tid indtil 22de September med hyppige Regnbygger, sommetider næsten hele Dagregne, jævnlig Torden og Uveir. Vinden var i denne Tid i Reglen SV. Efter den Tid blev Veiret stabigt og smukt, med klar Himmel og høi Barometerstand; rigtignok faldt stærk Dug og Taage om Nætterne, men Vinden, der med en sjelden Stabighed holdt sig i OSO, tørrede paa den anden Side stærkt. Den 17de, 18de og 19de Oktober bragte lidt Nattefrost, og en enkelt Hagelbygge faldt midt i Maanedens, ellers var Veiret mildt, stabigt og tørt indtil den 30te Oktober, da Forandring indtraadte. Aftenen forud (den 29de) trak nemlig en stærk Storm op fra SV, som varede den 30te og 31te og først lagde sig om Natten til den 1ste November. Samtidig hermed faldt en stærk Regn, Barometret sank, kom ned under 28 Tommer, hvilket det ikke i lang Tid havde været, steg og faldt atter,

Storm og Regn fulgte efter, — med andre Ord: det ustabige Efteraarsveir begyndte, som nu uforandret vedblev gennem November. I den sidste Halvdeel af denne Maaned har det flere Gange været Frost, den 21de og 22de sank Thermometret om Natten endog til $\div 8^{\circ}$ à 9° C. Den første Sneee faldt den 18de November, — senere afvejlende Regn og Sneee.

Som det vil fremgaae af denne Oversigt har Veiret i en Tidsperiode været heldigt, i en anden meget uheldigt for Høstens Gang og Kornets Indbjergning, og om denne end maa siges at være lykkelig bedre, end man til enkelte Tider havde Grund til at vente, saa har den dog i sin Heelhed været mere end almindelig besværlig. Rughøsten, der begyndte de sidste Dage i Juli under heldige Forhold, blev standsat af det ustabige Veir i første Halvdeel af August, men i de 10—12 Dages godt Veir, der derefter kom, blev ikke blot Rugen indbjerget overalt og Hveden de fleste Steder, men navnlig paa Nerne blev ogsaa det meste af den tidligsaaede Vaarsæd bjerget, og selv en Deel af den senere saaede, saa at man i mange Egne paa de mindre Gaarde bleve heelt færdig med Høsten, inden den regnfulde Tid begyndte; enkeltviis bleve ogsaa nogle af de større Gaarde færdige, navnlig i Midten af og i det nordvestlige Sjælland, men ellers ere Beretningerne iaar temmelig enige om at fremhæve den store Fordeel, som de mindre Gaarde i den gunstige Høstperiode fra 19de—30te August og i de enkelte Opholdsdage i den paafølgende Regnperiode have haft ved deres forholdsviis større Arbeidskraft, medens de større Gaarde paa Nerne med saa Undtagelser og saavel de større som mindre Gaarde i Thyland havde en meget besværlig Høst for Byggets, idetmindste alt det silbigtsaaede, for Havrens, Erternes, Bikkernes og Voghvedens Vedkommende; det var en idelig Venden, Reisen, Løsen og Tumlen med Kornet, hvorved paa sine Steder ikke saa lidt gik tabt. Undgaaes kunde det dog ikke, at Spiringen af Kornet i Kjærven flere Steder begyndte, og navnlig i Havren i Thyland gjorde den ikke saa lidt Skade, men den blev dog langt mindre, end der var Grund til at vente, taffet være den

friske kølige Vind, som i Reglen blæste. Først de sidste Dage i September, i flere Egne endog først ind i Oktober, kom det sidste Korn i Huus. At en Deel kom mindre godt i Stak og Lade, er naturligt; man kan ei undres over, at Laalmodigheben i en saa vanskelig og farlig Tid kan svigte, men dog er det forholdsviis sjældent, der høres Tale om derved foraarlaget Skade, og endnu sjældnere om, at Kornet atter er blevet ført ud til Tørring; den stærke og vedholdende Tørre i Oktober har virket heldigt paa alt Kornet i Stakkene, og selv det i Laden har mange Steber kunnet nyde godt deraf, saa at det ikke blot er friet fra at mugne, men endog har forbedret sin Vægt, ifølge Forsøg endog med 3—4 Pund. Paa Bornholm har den der almindelige Høstmaade med Stakfætning paa Marken ogsaa i denne vaade Høst viist sig heldig.

Naar undtages enkelte Egne i det vestlige Jylland har Rugen givet en meget god Høst og maa vel kaldes den bebst lykkelige af de langstraaede Afgrøder, om Udbyttet end ved Udtærkningen viser sig mindre, end man ventede; thi ligesom man gjennemgaaende hører den rost for den lange smukke Halm, der gjør, at den fylder saa stærkt, saaledes klages ogsaa gjennemgaaende over, at den ikke „skjæpper“, formedelst de store Spring, der findes i de ellers lange Bipper, af hvis Blomster det navnlig er de øverste og nederste, der ere blevne ødelagte. Allerede i vor sidste Beretning henpegede vi derpaa og anførte som Grund dertil den stærke Kulde og Nattefrost i Mai netop i Skridnings- og Blomstringstiden, saa at man ofte fandt den øverste Ende af det gjennemskridende Ax ødelagt og henvisnet, medens de nedre Dele, der først senere strød igjennem, bleve bevarede funde. At dette virkelig er Hovedgrunden, bestrækkes ved flere af de nu indkomne Beretninger, der omtale, at Rugudbyttet stiller sig saa forskjelligt efter den forskjellige Skridningstid, og naar andre Beretninger søge Grunden til, at den skjæpper saa lidt, dels i Bladluus, der skulde have ødelagt Kjørnerne, dels i en lille sort Flue, der strax efter Blomstringen indfandt sig paa Axene, dels i Regn og Blæst eller i Torden-

byger, der faldt under Blomstringen og lg., saa kan dette vel have været medvirkende Aarsager, men ere neppe de, der have gjort Hovedubslaget. I Almindelighed er Rugkjærnen ikke fylbig udviklet og har ofte ringe Vægt, om end og det Modfatte meddeles fra andre Egne. Fra Sjælland og enkeltviis fra Derne klages over en stor Mængde Meelbrøier i Rugen, saa man endog enkelte Steder ængstes noget derved, og fra det nordlige Sjælland omtales tillige, at der fandtes megen Heire i Rugen.

Hveden stod i Forsommeren mindre kraftig og mere tynd end Rugen, navnlig paa alle lavere liggende Jorder; den har derfor ikke givet saa meget til Fyld, men giver forholdsviis bedre ved Tærskningen og leverer i Reglen en meget smuk og vægtig Kjerne. Navnlig har Kolbehveden, der i flere Egne vinder en Deel Udbredelse paa Manchesterhvedens Beføstning, iaar viist sig heldigere end denne. Den Skade, som det var at befrygte, at Hvedemyggen paa sine Steder skulde have forarsaget, viser sig heldigviis kun at være ringe. Det var heldigt, at ogsaa Hveden for den allerstørste Deel blev bjerget, inden Septemberregnen begyndte; thi som bekjendt er den meget ubfat for Spiring i Aret.

Angaaende Udfaldet af Kapskøsten have vi allerede berettet forrige Gang; den svarede langtfra til Forventningerne og har navnlig, naar der tages Hensyn til de nærværende høie Kornpriser, kun givet et meget daarligt Pengeudbytte.

Bygget har givet et meget forskjelligt Udbytte, og om det end i Almindelighed er lykkes meget bedre i Sjælland, hvor det navnlig paa Vestkysten endog nævnes som den bedste Kornart, end paa Derne, hvor det ofte sættes som den mindst heldige Kornart iaar, saa er der dog paa begge Steder stor Forskjel mellem de enkelte Gaarde, idet paa nogle det tidligstaaende, paa andre det silbigstaaende har givet det bedste Udbytte, om end Kjerneudbyttet af dette sidste ikke er blevet saa stort, som det tegnedes til en Deel af Sommeren, da det modnedes temmelig hurtigt. Chevalierbygget siges at være lykkes en Deel bedre

end det almindelige 2rd. Byg, da det bedre har modstaaet Foraarsskulden. I det Hele taget fylder Bygget ikke meget, men giver ret godt ved Tærskningen, og hvor det blev bjerget før Regntiden begyndte, har Kærnen en smuk Farve, er vægtig og god; men selv det, der først kom i Huns efter Regnen, har med enkelte Undtagelser leveret ret smukke Handelsvarer, betydelig bedre end man havde ventet.

Havren har paa Sjælland og de sydlige Der i Reglen givet et meget godt Udbytte, om den end de fleste Steder er bleven en Deel trykket af den store Mængde Ukrudt, især Tidfler, som iaar mhyldrede frem og vandt Magten under det for Havrens Spiring og første Udvikling mindre gunstige Veirlig i Foraaret. I Jylland er den som oftest den simpleste af Kornarterne iaar, og navnlig er dens Udbytte der blevet forringet ved det uheldige Høstveir; især i det nordlige Jylland tog den en Deel Skade ved Spiring og ved at der maatte tumles saa meget med den, thi baade de lange Rodspirer, der sammenfiltrede sig, og de grønne Bladspirer, der skjøde frem, vanskeliggjorde Tørringen særdeles meget. En ikke ringe Deel af den i Jylland høstede Havre er derfor ubrugelig som Handelsvare, og især er dette Tilfældet med den brogede Havre, der ogsaa for største Delen opfodres paa Stedet.

Ogsaa de nye Kløver, der for største Delen udlægges i Havren, og som iaar vare groede saa stærkt til, vanskeliggjorde dens Indbjergning. Af lignende Grund har Indhøstningen af Billehavre været meget vanskelig iaar, og i flere Egne af Jylland kommer man mere og mere til at bruge Byg som Blandfæd i Havren istedetfor Bikker, hvorved jo imidlertid den heldige Indskyldelse, som en bredbladet Plante som Blandfæd skulde have paa Sædsfistet, gaaer tabt.

Grterne ere, navnlig naar man seer hen til det ringe Udbytte, de i en Række af Aar have givet, den Sæd, der i Aar er lykkedes bedst; de vare vel ikke meget stærkt groede, men meget rigt bælgfattede og have ikke lidt af Insekter eller Meelbug. Et Udbytte af 14 til 16 Tdr. pr. Td. Land høres

derfor fra enkelte Gaarde, hvor Indbjergningen af dem stete inden Regntiden; hvor dette ikke var Tilfældet, er der naturligviis spildt mere af dem end af de andre Kornarter ved den idelige Venden og Tumlen, men desuagtet er Udbytten dog tilfredsstillende. Det samme gælder for Viskernes Vedkommende.

Boghveden havde en heldig Blomstring og blev rigt besat med Korn. Trods det uheldige Høstveir siges den derfor ogsaa de fleste Steder at have givet et tilfredsstillende Udbyttet, medens der dog ogsaa enkeltviis lyder Klager over, at den for en saare stor Deel er bleven ødelagt.

Hørren har kun været nogenlunde heldig i Aar.

Kartoflerne, der lovede saa godt i den første Deel af Sommeren, have langt fra svaret til Forventningerne. Ved Optagningen viste det sig nemlig, at Knoldene trods Toppens tidligere Frodighed kun vare smaa, men dog er det langt mindre dette end Sygdommen, der har forringet Udbytten. Allerede da vi skrev vor forrige Beretning, meddeelte vi, at Sygdommen havde begyndt at vise sig de første Dage i August, og vi udtaalte Frygt for at det paafølgende fugtige for Sygdommen gunstige Veir skulde give denne megen Styrke. Dette har desværre altfor stærkt bekræftet sig; allerede inden Optagningen vare en stor Deel angrebne og mange af de Knolde, der dengang syntes sunde, vare inficerede af Sygdommen, som først i Batterierne er kommet til Udbrud. Kartoffeludbyttet er derved paa mange Steder indskrænket til det Halve og vil upaatvivleligt i Vinterens Løb svinde endnu mere, hvorfor mange ogsaa have illet med at opfodre de endnu ikke fordærvede Knolde.

De andre Rodfrugter have heller ikke naaet nogen synderlig Størrelse iaar; i Begyndelsen af Sommeren led de ikke lidt af Jordlopper og Insekter, saa de flere Gange maatte omfaaes; senere i Sommerens Løb bleve mange Raalrabi- og Turnipsmarker stærkt angrebne af den saakaldte Fløielsorm, Larven af en Bladhveps, *Athalia spinarum*, og i Oktober hæmmedes deres Væxt ikke lidt ved den vedholdende Tørre. Men vi kunne dog nok alligevel sige, at Udbytten ved Optag-

ningen har viist sig over Forventning godt med Undtagelse af enkelte Egne i det østlige Sjælland, og hvad deres Foderværdi angaaer, maa denne sættes meget høi, thi de have næsten overalt iaar en meget høi Vægt, 200 til 210 Pd. pr. Td. er meget almindelig. Det er især Gulerødder og Kunkelroer, der ere lykkes godt, og de førstnævnte vinde mere og mere Udbredelse. Ogsaa Turnipsen har paa de Steder, hvor den ei blev ødelagt af den ovennævnte Larve, givet et godt Udbytte og navnlig fra Sjælland udtales der Tilfredshed med den.

De forskjellige Plantesygdomme og Insektangreb ere allerede omtalte i det Foregaaende. Af dette fremgaaer altsaa, at vi i det Hele taget ikke kunne kalde den forløbne Sommer uheldig med Undtagelse af Kartoffelsygdommen og Fløielarvens Angreb paa enkelte af Rodfrugterne. Meelbrøien i Sjælland og Hvedemyggen i enkelte Egne af Sjælland og ved Horsens har ikke forarsaget nogen Skade af stort Omfang. En Smule Bladrust viste sig paa Hveden, men forsvandt igjen. Fra det vestlige Fyen omtales lidt Brand i Hveden som en Følge af en mangelfuld Ræfning, idet Bønderne mene det ikke kan betale sig; — Erfaringen vil upaatvibeligt let overbevise dem derom.

Græsmarkerne have siden vor sidste Beretning været særdeles gode, og der har været en rigelig Eftergræsning, saameget mere som de nye Kløver sjældent have været saa frodige som iaar, saa at de endog ofte foranledigede Trommesyge hos Kvæget; mange Steder forhindrede Jordens opblødte Tilstand ved Septemberregnen at benytte dem inden mod Slutningen af denne Maaned. Kvæget, der ofte havde lidt vanskeligt ved at forvinde Manglen paa god Græsning i Forommeren, kom efterhaanden atter i godt Hulb og holdt sig i dette, om de end leed noget af Kulden i Oktober, indtil det i Slutningen af denne Maaned, flere Steder endog først i Begyndelsen af November, bandtes ind.

Meieriudbyttet har derfor været ret tilfredsstillende, nogle Steder endog meget godt. Naar det ikke har været

større, da skyldes dette ikke Mellemængden, som har været meget rigelig, men Melkesedmen, som har været mindre god, noget, der næsten altid følger med en meget frodig Græsgang, saa der brugtes megen Melk til hvert Pd. Smør. Desuden har Smørrets Fiinhed og Holdbarhed ogsaa ofte ladet en Deel tilbage at ønske. Derimod har Ostebuttyttet i den forløbne Sommer været meget tilfredsstillende.

Huusdyrenes Sundhedstilstand er ret god. Hestene lide rigtignok næsten overalt af Forkølelseshygdomme, vistnok forarsagede ved den store Fugtighed og den stærke Temperaturvekslen i Oktober Maaned, men intetsteds have de en ondartet Karakter, og haabes derfor at være heelt forbigaaende; imidlertid har det piint dem noget, især da Efteraarsploiningen ofte har været temmelig streng formedelst Jordens Tørhed og Fasthed. Kvægets og Faarenes Sundhedstilstand er meget tilfredsstillende.

Den nye Vintersæd staaer ikke saa godt som ønskeligt er. Rapsen er mange Steder mislykket; Jordlopper, Snegle, Raalorme, Fløielsorme, der afsnabede Toppene, og en anden Larve (til en Snudebille), der udhulede Roden, have til forskjellig Tid hærget Rapsmarkerne. En Deel af disse omsaaedes, men forgjæves; i en Deel saaedes Rhybs, men den blev ogsaa ødelagt af en lilleOrm, der fandtes i Stænglen, og mange Marker ere derfor blevne ompløiede. Sjældent seer man, i heldigste Tilfælde, en Rapsmark uden større eller mindre Pletter, men de skaanede Rapsplanter synes kraftige og sunde; man har troet ved at udskyde Sædetiden for Rapsen at komme bort fra den værste Insekttid, dette har ikke viist sig iaar, og de tidligt saaede Marker ere i Reglen de bedste.

Den silbige Høst foranlediger som oftest en silbig Rug-sæd, ihvordel man netop paa høitliggende tørre Marker har kunnet benytte det ustadige Høstveir til at saae Rugen lagt. Ogsaa i de Egne, hvor Høsten tidligt blev særdbig, fik man Rugen saaet i Begyndelsen af Regnperioden, og om den end

ikke altid kom saa vel i Jorden som ønskeligt var, saa staaer den tidligtfaaede Rug dog bedst og ret kraftigt, navnlig paa de brainede Jorder, der holdt sig nogenlunde beqvemme; kun i den nordlige Deel af Sjælland har den lidt meget af Orme og Snegle, og en Deel bare Pletter fandtes i den, som maatte efterfaaes. Vigesaa staaer den tidligtfaaede Hvede ret godt; derimod er den Rug og navnlig den Hvede, som blev saaet seent, ofte først midt i Oktober, kun simpel, thynd og spids. Jorden var bleven for tør og løs til at en ordentlig Spiring kunde gaae for sig; den kom meget thynd op og flere Steder endog først efter at November Maaned havde bragt ny Væde i Jorden; Nattefrosten, som kort derefter indfandt sig, gav de smaa Planter et yderligere svagt Udseende. Man maa derfor haabe paa en heldig Vinter, for at Vintersædsmarkernes Udseende til Foraaret blot skal være nogenlunde gunstig. Angaaende Hvedesaanningen hedder det i en af Beretningerne fra det midterste Sjælland: „Hveden blev saaet til meget forskjellig Tid og under meget forskellige Forhold. Hvor man, hvad der mere og mere bliver almindeligt, og hvad der mere og mere viser sig at være rigtigt under alle indtræffende Forhold, pløier Jorden sidste Gang til Hvede før og i Høsten, og siden saaer efter Svenskharven, der gif det ogsaa iaar godt, foruden at det frembyder den store Fordeel, at Arbeidet derved i det Hele taget fremmes godt. Jorden blev, paa saadanne Steder, da det gode Veir i de sidste Dage af September kom, meget beqvem at saae i og beholdt dog tilstrækkelig Vædste til at Hveden ikke alene kunde spire, men ogsaa ubholde den senere Tørke. Hvor den derimod først pløiedes efter Regnen, gif det i det Hele taget mindre heldigt; naar der saaedes siebliffelig efter Bloven, kunde Hveden netop komme frem, men stod senere omtrent i 14 Dage paa et Punkt, uden at nogen Udvikling var kjendelig, hvorimod Hveden paa de Steder, hvor man lod Jorden henligge pløiet nogle Dage, slet ikke kom frem før længe efter Regnen, og flere Steder først kunde sees over Jorden i Begyndelsen af November.

Efteraarsploiningen maatte paa flere Steeder med stærke Jorder standses formedelst Oktober Maanedes Tørre, men er senere fortsat. Derved blev der Tid til at faae en Deel Korn udtærstet, hvortil de høie Kornpriser end yderligere opfordrede. En Deel Korn er derfor allerede solgt, og andre Fodersurrogater indkjøbte i dets Sted, thi uagtet ogsaa Dvægpriserne ere høie, er der dog ikke opstaldet lidt Dvæg til Fodning, hvortil desuden det spirede eller mindre smukke Korn for en stor Deel vil blive anvendt.

Aarets Udbytte vil altsaa sikkert vise sig at være godt for Landbruget i dets Heelhed.
